

Київський академічний новий драматичний театр на Печерську

Вистава «Світ у горіховій шкаралупі» за ідеями з книг С. Хокінга

Сергій Васильєв:

Вистава «Світ у горіховій шкаралупі» за ідеями книжок знаменитого британського астрофізика та популяризатора науки Стівена Хокінга, здійснена у Новому драматичному театрі на Печерську в Києві режисером Дмитром Захоженком, у своєму роді унікальна. Сама думка вигадати драматичну виставу, спираючись не на якісь сучасні життєві історії або класичні сюжети, а на фізичні теорії здається зухвалою, майже безрозсудною. Утім, у творців «Світу у горіховій шкаралупі» це не просто виходить, але й не перетворюється на суто формальний експеримент. Це, справді, по-своєму видовищна і, напевне, повчальна і корисна робота, що, зрештою, навіть спонукає глядачів замислитися про свою відповідальність за існування планети, відчуття себе часткою земної спільноти, ну, і, звичайно, отримати масу відомостей, або невідомих раніше, або благополучно забутих після школи.

Жанр вистави визначено як «науково-практичний блокбастер». Дмитро Захоженко – вельми ерудована людина, але, можливо, не зовсім точно уявляє значення деяких слів. На «блокбастер» його опус явно не тягне: цілком очевидно, що народити «Світ у горіховій шкаралупі» насамперед допомагає режисерська вигадка та акторський кураж, а не великий бюджет. Та й на солідні доходи від експлуатації цієї по-справжньому інтелектуальної вистави, мабуть, годі сподіватися. Утім, можливо, навіть жанровим маркуванням автори відразу заявляють інтонацію свого твору, де про серйозні речі воліють говорити іронічно, напівжартома. Навіть титри на екрані на початку вистави повторюють форму подання інформації у «Зоряних війнах» чи «Стар Треку». Хоча матерії та питання у виставі справді порушуються дуже серйозні. Наприклад, що з'явилося раніше – курка чи яйце. Або: як виникають і чи становлять для нас небезпеку так звані «чорні діри». Власне, навіть теорію відносності Альберта Ейнштейна тут викладають за п'ять хвилин. Але «Світ у горіховій шкаралупі» – не науково-популярна лекція, хоча часом й маскується під неї. Головним змістом вистави, по суті, є метод, яким вона зроблена. Він вимагає розкутості і фантазії (й справді, чи не дотепно представити існування нашої планети – 13,8 мільярдів років, до речі, – всього 14 кроками актора по сцені, а історію людства вмістити у товщину п'ятикопійчаної монети?), завдяки якій абстрактні поняття стають художніми образами. Саме тому вистава Дмитра Захоженка водночас і про астрофізику, і про ніщо. Її можна розтягувати, як фізкультурник еспандер, і скорочувати, як їдок – батон ковбаси. Формально вигадлива, насправді вона не має форми.

Власне, принцип, так би мовити, «скалкової» драматургії, вельми уможлиблює пов'язаність епізодів один з одним, їхня певна герметичність диктують необхідність створення якогось бодай ледь стійкого каркасу. Цю проблему постановник разом із художником Ніною Захоженко загалом вирішує винахідливо. Досить компактно розміщення Театру на Печерську він робить ще тіснішим, аби забезпечити максимальну наближеність актора до глядача, а потому щедро використати тактику інтерактиву; сам майданчик перетворюється на щось на кшталт бару (тут і пивом пригощатимуть) із характерною для таких закладів стійкою, парюю високих стільців і купую, як це часто трапляється в кафе, даремних предметів, що вже відслужили і тепер є лише зворушливим нагадуванням про минулі часи (наприклад, телевизор, кінескоп якого давно згорів, що, власне, не завадить йому згодом наочно проілюструвати «чорну діру»). Реквізит, між іншим, дуже потрібний для вистави, і підібрано його з вигадкою, завдяки чому складні поняття зримо розшифровуються за допомогою простих предметів.

І все ж, мабуть, не помилюся, якщо стверджуватиму, що принаймні половину успіху вистави забезпечують її виконавці. Знову-таки, лише передбачаю, але майже напевне, що багато образів вистави народилося з акторських етюдів та імпровізацій на репетиціях, не кажучи вже про стратегію її майже безперервного діалогу з глядачем. Мотором вистави, безперечно, є Ігор Рубашкін, такий собі молодий, веселий ерудит. Партнери в нього, втім, дуже гідні. Чарівливість вистави – в її повітряній, трохи грайливій, компанійській інтонації; безтурботному доланні межі між сценою і залом, щирому акторському куражі.

«Світ у горіховій шкаралупі» – справді дуже оригінальна вистава, яка, мабуть, здатна принести естетичну та інтелектуальну насолоду не лише українським, але й зарубіжним глядачам.

Ганна Веселовська:

Вистава «Світ у горіховій шкаралупі» режисера Дмитра Захоженка з'явилася у репертуарі театру на Печерську завдяки конкурсній програмі Британської ради «Taking the Stage», яка кілька років поспіль проводилася в Україні. За умовами цих змагань, аби отримати грант на постановку та менторську підтримку від британських фахівців, найрізноманітніші театральні колективи представляли на суд міжнародного журі та широкої публіки двадцятихвилинні ескізи майбутньої вистави. Дмитро Захоженко декілька разів брав участь у конкурсі, а переміг, коли гасло останнього сформулювали як «Межі та кордони». Разом з акторами Нового театру на Печерську він презентував не призначений для театру текст британського вченого Стівена Хокінга, що його можна зарахувати до науково-популярної літератури.

Власне, саме актори Нового драматичного театру на Печерську, під керівництвом Дмитра Захоженка вперше оприлюднили зі сцени твір видатного британського вченого, який, попри значні фізичні обмеження, своїм

СВІТ У ГОРІХОВІЙ ШКАРАЛУПІ

діяльним науково-соціальним життям доводив світові, що сенс існування людини лежить поза фізичними ви- мірами. Він як ніхто інший у світі розумів, що таке людські межі та кордони, і як їх можливо подолати.

Режисер Дмитро Захоженко створив виставу практично за підручником з теоретичної астрофізики, а за- мість сюжету спонукав акторів ставити глядачам складні питання: «Що є наш всесвіт? Чи є в нього початок?» і т. ін. Вистава, яка відбувається в невеликому просторі без традиційного поділу на сцену і зал, де виконавці повсякчас спілкуються з глядачами, організована через постійні звертання до присутніх із конкретними пи- таннями, відповідями на них, а в разі їхньої відсутності – поясненнями. Одним із перших питань є: «Що було спочатку – яйце чи курка?» Як на цікавому уроці, глядачі захоплюються інтелектуальною грою, намагаються щось пригадати зі шкільної програми, здогадатися. Тому жанр спектаклю можна визначити як виставу-лекцію із застосуванням візуальних технологій.

Разом з тим, оскільки під час перегляду багатьом присутнім стає ніяково і соромно за відсутність знань і нерозуміння фізики, це є приводом для виникнення конфліктності у спектаклі, чий наратив первісно не пе- редбачає протистояння. Тут однією з сторін конфлікту виступає саме публіка, яка мало розуміється на законах гравітації, на відміну від акторів, котрі краще розібралися в них.

Спровокована театром конфліктність викликає живі емоції глядачів, і це стає приводом до подальших ментальних узагальнень. Міркуючи про астрофізику, вони усвідомлюють, що є суб'єктами значно об'ємнішої ситуації існування Всесвіту з його безмежними можливостями. У результаті глядач, позбавлений можливості створити сценічний образ, разом із акторами веде дію, бо стає суб'єктом запропонованої ігрової ситуації.

Що стосується акторської гри у цій незвичайній сценічній роботі, то можна лише дивуватися виконавській вправності та розкутості артистів Ігоря Рубашкіна, Катерини Кістень, Григорія Бакланова, Бориса Українсько- го, Артура Зайцева. Кожен з них придумав собі персонажа – таку собі людину із натовпу, яка або вільно оперує знаннями з фізики, або, принаймні, цікавиться нею. При цьому жодний з артистів не скористався популярною глузливою маскою ботаніка: усе це – молоді люди, яким зовсім не чужі «клубні» розваги.

Власне бачення безмежних можливостей людини і розуміння Всесвіту режисер Дмитро Захоженко пред- ставив точно, але не буквально. І проступає це переважно саме через переконливе донесення тексту акторами, їхні діалоги з глядачами, а не через не надто якісні відеопроєкції. Постановник вміло слідував законам наративу Хокінга, влучно розбавляючи його дотепними ігровими вставками.

Дивна річ: спектакль «Світ в горіховій шкаралупі», що потрапив до номінації пошуково-експериментальних вистав, за формою не є надто новаторським, оскільки режисер лише освіжає досвід столітньої давності, коли за допомогою театру науковці-ентузіасти пояснювали публіці, що таке електричний струм чи рентгєнівські про- мені. Справжнє новаторство тут криється, на наш погляд, у тому, що саме ініціативність публіки забезпечує її успішний динамічний перебіг, що діалог не є прерогативою акторів, а стає справою усіх присутніх, а до сенсів буття ми йдемо шляхом відкритої, паратеатральної комунікації.

Ольга Голинська:

Вистава народилася за мотивами творів всесвітньо відомого вченого, астрофізика Стівена Хокінга, який, попри страшну тяжку хворобу, що пожиттєво прикула його до інвалідного візка і змусила говорити зі світом через електронний передавач, спромігся залишитись у науці й узагалі в житті як такому, подавши приклад муж- ності та стійкості багатьом сучасникам. Назву виставі «Світ у горіховій шкаралупі» дала одна з його книжок, що виявилася своєрідною квінтесенцією філософії автора.

Йдеться про доволі серйозні речі: вік людства, народження планети Земля й життя на ній, сутність людини як Всесвіту в мініатюрі, та й загалом явище Всесвіту, будова атома, теорії вірогідності й відносності, магнітне поле Землі, земне тяжіння, 17 фундаментальних елементів, елементарних часток, із яких усе складається на Зем- лі тощо.

Режисер Дмитро Захоженко спромігся поставити спектакль так, що у присутніх склалося враження, ніби вистава твориться прямо в них на очах. Хоча іноді виникає відчуття, що ти, як у далекому дитинстві, перебува- єш на лекції у планетарії і є свідком спроби провести урок фізики у захопливій наочній формі.

Причина тому – інтерактив, який видається суцільним завдяки саме режисерському задумові. Актори роз- мірковують вголос, розгортаючи логічні ланцюжки думок, подають цікаву інформацію, тут же демонструють експерименти, котрі підтверджують їхні слова або спричиняють виникнення нових запитань, що потребують подальших відповідей... Вони активно залучають до процесу зал, і присутні охоче спілкуються з ними й між собою, відповідають на запитання, беруть участь у своєрідних науково-філософських вікторинах і конкурсах тощо.

На виставі було багато дітей – учнів середніх і старших класів з учителями, студентів, людей старшого поко- ління, й те, що відбувалося, нікого не залишило байдужим.

Художній цілісності вистави сприяють усі її компоненти. Важливим способом усунення бар'єру між сценою й аудиторією стала відсутність цієї самої сцени. Актори й публіка перебувають фактично в одній площині: гля- дачі розташовуються літерою «П», розгорнутою в бік ігрового простору, і все дійство відбувається практично серед них, у безпосередній близькості. Прийом не такий уже й новий, але дієвий.

Сценографія (художник – Ніна Захоженко), як і в переважній більшості вистав цього театру, – дуже лаконіч- на. На сцені вчасно з'являється усе, що потрібно, але нічого зайвого – все продумано до найменших дрібниць.

Важливу функцію виконує екран. Це і задник сцени, і інформаційна дошка, і декорація. Костюми макси- мально наближені до звичайного одягу сучасників. Утім, кожен містить якийсь акцент: великий шарф, яскраво жовті штани, футболка з незвичним принтом абощо.

Музичний супровід підібрано доволі органічно. Тут є і відомі хіти, і пісні, мабуть, спеціально написані для

вистави, – про це немає жодної інформації. Але все сприймається легко. Мене, наприклад, приємно здивувало, що чудова виконавиця єдиної жіночої ролі Катерина Кістень гарно співає. Лише нещодавно я дізналася, що вона – вихованка відомого дитячого вокально-хореографічного ансамблю «Світанок» Київського палацу дітей та юнацтва.

Усі виконавці (окрім Катерини Кістень, це – Ігор Рубашкін, Григорій Бакланов, Борис Український і Артур Зайцев) були «на висоті». Вони настільки органічно й динамічно проводять спектакль, що 100 хвилин без перерви проходять на єдиному диханні.

Після вистави й насправді хочеться слідувати заповітові Стівена Хокінга: «Дивіться на зорі, а не під ноги, будьте допитливими!» Тому я голосуватиму за неї як за одну з найкращих в Україні у номінації пошуково-експериментальних імпрез.

Анна Липківська:

«Світ у горіховій шкаралупі» Київського театру на Печерську – єдина постановка з п'ятох, представлених у номінації «За найкращу пошуково-експериментальну виставу», яка є стовідсотково пошуковою та експериментальною. Звісно, формат театралізованої лекції в ігровій формі – не винахід постановочної групи на чолі з режисером Дмитром Захоженком, але тут важливі як сам ступінь театралізації, образне вирішення, так і той матеріал, котрий реалізується у подібний спосіб.

...Коли в рамках програми Британської Ради в Україні «Taking the Stage» був оголошений прийом заявок на втілення будь-яких англійських текстів, від Шекспіра та Діккенса до Макдони, вибір театру на Печерську виявився найекстравагантніший: Стівен Хокінг та його бестселер «The Universe in a Nutshell» (2001), що є своєрідним продовженням попередньої праці всесвітньо відомого астрофізика – «A Brief History of Time». Очевидно, саме асоціація із шекспірівським Гамлетом, закладена у назві книги («Мені достатньо й горіхової шкаралупи, щоб відчувати себе власником безмежного простору...» – так звучить ця Гамлетова сентенція у перекладі Ю. Андруховича), і спонукала якось пов'язати із театром міркування автора про світоустрій, викладені у популярній формі. Важко сказати, чи першим у світі виявилось вітчизняне сценічне звернення до цього матеріалу, але хвацький, веселий ескіз, розіграний І. Рубашкіним та Г. Баклановим із залученням черепа, плаща та живого кошеняти, став одним з переможців програми, що уможливило створення повноцінної вистави.

У сучасному відкритому світі цілком нормально надіслати листа знаменитості із проханням записати декілька рядків для спектаклю, тож його автори так і зробили. На жаль, Стівен Хокінг помер незадовго до прем'єри, але театр отримав теплого листа від його секретаря із побажанням успіху. Тож ця обставина додала специфічної душевності постановці театру на Печерську, хвацько охарактеризованій на афіші як «науково-практичний блокбастер».

Отже, за головний принцип переведення недраматичного тексту у сценічну матерію була обрана ігрова візуалізація на основі аналогії та з елементами інтерактиву. 14 кроків від задньої стінки до виходу з глядачів зали – це загальний час існування Всесвіту після Великого Вибуху, і лише порівнюючи цю відстань з ребром монети (а насправді і монета затовста для коректного співвідношення) можна хоча б гіпотетично усвідомити мізерну тривалість історії людства. Момент зародження життя на Землі символізує живий кролик, на якого глядачі реагують так зворушливо, ніби ніколи жодних таких тваринок не бачили, але тільки про це й мріяли. З відеоекрану промовляють і справжній Хокінг, і Альберт Ейнштейн (актор театру ім. І. Франка Василь Мазур), до того ж останній – простий, але ефектний трюк – матеріалізується наживо й швидко зникає у дальніх дверях, погладивши по щоці актрису Катерину Кістень. Героями вистави – безпосередньо зображувані акторами – стають також П'єр-Симон Лаплас, Ісаак Ньютон і навіть Наполеон. Закон земного тяжіння перевіряється на м'ячику та іграшковому плюшевому бегемотику. Розтягнута над підлогою лайкра стає космічним простором, на якому демонструється модель Сонячної системи, а бар з коктейлями – ілюстрацією до теми «елементарні частки». Лунає реп та пісня про «бозон Хігса» (джазові імпровізації від Катерини Кістень), актори збирають гроші «на великий андронний колайдер» тощо.

Звідки усе взялося? Як рухаються планети? Що таке чорні діри? Що відбувається у тому андронному колайдері? Хто впаде на підлогу першим – іграшка чи актор? Нарешті, що являють собою краплини дощу? – Ось лише невеличкий перелік того, про що виконавці міркують та розповідають, підколюючи одне одного та змагаючись поміж собою, постійно втягуючи у цей процес глядачів, котрі стають співрозмовниками, втаємниченими «спільниками», «моделями», на яких пояснюють фізичні процеси... (Коли я дивилася спектакль вдруге, на нього прийшла вчителька фізики з 6-7 учнями, котрі сиділи по різні боки ігрового майданчика, тож почергове спілкування-дискутування акторів з ними перетворилося на справжню виставу у виставі).

Зрозуміло, що такий характер дії на кону не передбачає «ролей» як таких – а вимагає, окрім запам'ятовування складних термінів та сентенцій, легкості, іронію, відкритість, уміння провокувати гру та підхоплювати її. Усім цим актори театру на Печерську володіють вільно, а часом – навіть віртуозно. Хіба що можна розподілити їх у виставі на «дідів» та «салаг»: і манера поведінки, і питома вага запитань та відповідей у тексті кожного виконавця, і вбрання (більш молодіжне – чи більш консервативне) видають в Григорія Бакланова, Артуру Зайцеву та Борисові Українському студентів, в Ігорі Рубашкіні – молодого, демократичного професора, а в Катерині Кістень – його асистентку (або інакше – джазову співачку, яка вечорами виступає в пабах, а вдень працює у лабораторії).

Як кожна структура, де імпровізація є важливим чинником, спектакль розвивається, трансформується. Фахівці часом дорікають цьому інтерактивному дійству те, що це, буцімто, не вистава, або, м'якше, не стільки вистава. Звісно, тут немає традиційної драматичної будови та багатьох її складових, але є гра, мікроконфлік-

ти, рух від загадки – до розгадки. Ось красномовний глядацький відгук із сайту театру: «Світ у горіховій шкаралупі» – це не зовсім спектакль. Інтерактивне шоу, лекція, концерт, виступ команди КВК, танці, бар з коктейлями, урок фізики, робота з аудиторією – не знаю, як це могли об'єднати, але тут було все».

І якщо, проникаючись проблемами героїв у традиційній драматичній постановці, ми нагадуємо самі собі, що крім нас у світі є ще інші люди, то тут, випавши з буденності на півтори години, отримуємо рідкісну можливість замислитись про те, наскільки маленькими і швидкоплинними ми є поряд із Всесвітом, космічними законами і навіть звичайним дощем...

На моє переконання, «Світ у горіховій шкаралупі» театру на Печерську – саме як вдалий, незвичний пошук та експеримент – прикрасить шорт-лист фестивалю-премії «ГРА».

Людмила Олтаржевська:

Вистава «Світ у горіховій шкаралупі» за мотивами бестселера одного з найвідоміших науковців ХХ століття Стівена Хокінга стала можливою, у першу чергу, завдяки перемозі проекту режисера Дмитра Захоженко у конкурсі «Taking The Stage» від Британської Ради в Україні. Хоча відомо, що до цього спектаклю сам Дмитро ішов довго, наполегливо і навіть звертався до Хокінга з проханням виголосити знаменитий монолог із «Гамлета» про «бути чи не бути?», але через стан здоров'я вченого від цього довелося відмовитися.

Трансформуючи наукові дослідження Хокінга у драматургічний матеріал, режисер залишив від нього «скелет», обриси, основу, яку наповнив епізодами-роздумами «на тему».

За три дні до прем'єри земне життя Стівена Хокінга завершилося, і постановочній команді довелося терміново вносити певні корективи у майбутню виставу. В історію сучасного українського театру вона, зокрема, увійшла як один із найцікавіших сценічних експериментів.

Невеличкий сценічний простір, науковий матеріал без сюжету і... небезпека, що магія театру у цьому випадку безнадійно капітулює перед форматом звичайної лекції. Ці «загрози» Дмитро Захоженко нейтралізував, максимально об'єднавши глядачів залу і сцену й залучивши глядачів до активного пізнання світоустрою разом з акторами. Подібні інтерактивні формати для сучасного театру – річ звична, але зважаючи на особливість драматургічного матеріалу, відсутність сюжету як такого, характерів, інших ознак класичної п'єси тут вона була, напевне, єдино вірною. Більше того, глядачам надається право узгоджувати хронометраж тієї чи іншої теми: так, для теорії відносності п'яти хвилин виявилось цілком достатньо. Вистава вийшла науково-пізнавальною, в ній певні термінологічно-поняттєві переобтяження компенсує легка, невимушена подача матеріалу. Чотирнадцять кроків від дверей до глибини сцени символізують чотирнадцять мільярдів років існування Всесвіту. Так, крок за кроком, актори разом з глядачами пізнають основні віхи минулого і теперішнього, осягаючи, наскільки мікроскопічною у цьому контексті є історія людства, не кажучи вже про життя окремої людини, тримаючи в умі, що майбутнє, як зауважує герой Ігоря Рубашкіна, залишається за зачиненими дверима.

Чорна шкільна дошка, бар із численними пляшками різного ступеня наповненості, книги, горішки, гітара, колби – спершу може виникнути думка, що на сцену для чогось знесли елементи декорації з різних вистав. Але всі ці предмети логічно обігруються під час дії, на кожний із них покладена певна функція процесу пізнання. Цікаві й ефектні вкраплення елементів гік-культури, тематика відеосупроводу авторства Ніни Захоженко із серйозних прикладних площин час від часу сягає площин іронії й карикатури. Музика теж еkleктична, але завжди вмотивована, особливо потішив живий спів Катерини Кістені.

Ігор Рубашкін, Катерина Кістені, Григорій Бакланов, Артур Зайцев та Борис Український починають виставу з того, що розсаджують глядачів на місця, спілкуються з ними, переконуючи у своїй готовності бути поруч протягом найближчих півтори години. Заявивши таким чином про довіру і певне партнерство з глядачами, вони не дозволяють засумніватися саме у такому характеру стосунків аж до фіналу.

«Світ у горіховій шкаралупі» – цікава й оригінальна вистава, яка прекрасно виглядатиме поміж кращих вистав року. «О боже, мені вистачило б і горіхової шкаралупи. Навіть у ній я міг би вважати себе за владаря безкрайого простору, якби мені не снилося лихих снів», – це цитата з шекспірівського «Гамлета», яка звучить у спектаклі, а значить, його варто розшифровувати з позиції не лише науково-популярної, але й психологічної.

Яна Партола:

Вистава театру на Печерську – рідкісний для українського театру приклад експерименту, що полягає у популяризації наукових знань. В основу вистави покладено книгу відомого астрофізика Стівена Хокінга та Леонарда Млоднікова «Великий задум». Вийшов «науково-практичний блокбастер», поставлений засобами ігрового театру.

Режисер Дмитро Захоженко лаконічними засобами виразності (відеопроєкції на екрані, трансформації сценічного простору, світлові ефекти), легко, граючись, разом з акторами говорить про невідворотні катастрофи вселенського масштабу, перемежовуючи наукові тексти з одвічними гамлетівськими запитаннями.

Усе, що відбувається на сцені, не виглядає радикальним експериментом: вистава орієнтована на широку глядацьку аудиторію різних вікових категорій і навіть, здається, побудована за законами комерційного театру. Впевнено і переконливо вибудована сценічна дія. Наочні приклади, інтерактив із глядачем, можливість долучитися до наукового експерименту або продемонструвати свою обізнаність у сфері точних наук лише посилюють ефект присутності, співучасті, а разом з тим спонукають зрозуміти і власну відповідальність за майбутнє життя на планеті, адже невідворотні зміни, про які йдеться, – наслідок діяльності людей, а значить – кожного.

Жодного ризику в подачі непростого, ба, навіть науково місткого, інформаційно насиченого матеріалу, ав-

тори вистави, здається, і не відчували, навпаки – вони відкрито, щиро йшли на цей виклик. Для європейського театального контексту звернення до подібних тем і текстів – явище доволі поширене. Вітчизняні ж митці лише почали освоювати для себе і глядача цю територію.

Вистава, безперечно, акторська, але все скеровано, вибудовано міцною рукою режисера. Акторська гра залишає відчуття імпровізаційності, кожен має свої соло-дивертисменти, але всі працюють на одне загальне надзавдання – показати, як непомітно для нас змінюється Всесвіт, котрий вже ніколи не буде таким, як раніше. У фіналі з'являються гіркий присмак і тривога за власне майбутнє, але й надія на порятунок. Все залежить від нас самих.

У категорії пошуково-експериментальних вистав «Світ у горіховій шкаралупі» виходить на позиції лідерів.

Алла Підлужна:

Вистава – вишуканий театральний експеримент, який доводить, що театрові підвладно все. І театральний жарт про те, що на сцені можна зіграти усе, навіть телефонний довідник, на прикладі Театру на Печерську зовсім не виглядає жартом. В анотації до вистави її творці сповіщають, що хотіли розповісти, як видатні вчені здатні перевернути наше уявлення про світ. Виставою актори довели, що і вони здатні перевернути наше уявлення про театр, про його можливості, форми, моделі, впливи.

Як можна розповісти сценічними засобами про значні наукові дослідження, про відкриття світового масштабу? Здавалося б, немає сталого сюжету, не існує звичних зав'язок-розв'язок, конфлікту, а є лише складний, науковий, філософський текст. Творці вистави знаходять найбільш переконливу конструкцію вистави – це форма розмови із глядачами, безпосереднє залучення їх до спілкування, до дії. Вирішено поставити таку собі науково-театралізовану лекцію про створення Всесвіту і вибудувати її за законами театального дійства. Перетнути у сценічному дослідженні засадниче питання науки і мистецтва – у чому сенс буття?

Ключовий момент – організація простору невеликого залу театру. Здається, сценографії як такої немає, та вона органічно закладена саме у цій невимушеній звичайності простору. Глядачі ніби потрапляють всередину дійства, чи вистава втрачає межі і втягує глядачів в епіцентр Всесвіту театру. Мільярди років цивілізації людства наочно пропонується вмістити у чотирнадцять метрів сценічного простору.

I. Рубашкін виступає в образі сучасного прогресивного професора. Іронічний, привабливий і вельми освічений, він починає спілкування, пропонує жартівливо-серйозні наукові питання, проводить прості та цікаві експерименти. Залучає до них колег, і ось глядачі уже в полоні наукових теорій – у такому вигляді, як їх вигадав театр. Актори настільки талановито вжилися в образи молодих науковців, настільки природними звучать з їхніх вуст наукові сентенції, вони так легко і переконливо існують у просторі астрофізики, оперують елементами гіпотез і теорій, вишукано імпровізують, що виникає відчуття: все це вони самі і написали, і вигадали. Літературній основі, на якій базується вистава, актори дивовижним чином надають дієвість. Перш за все, внутрішньою переконливістю й органікою. Допмагають численні сценічні засоби – такі, як переходи залом, зміни локацій, перебудова мізансцен, довгі траєкторії спілкування, існування посеред глядачів, задіяння відеоекрану, використання дошки, жива музика, різноманітні світлові ефекти. Усе це динамізує дію, тримає глядачів в увазі й зацікавленості. Окрім унікальної ідеї та оригінального втілення, вистава виконує у повній мірі інноваційну функцію, окрім суто естетичного задоволення від театру, глядач виховується, отримуючи масив наукових знань на емоційному рівні.

Хочеться відзначити дивовижний рівень акторського ансамблю. Актори тонко відчують один одного, взаємодіють з партнерами філігранно, застосовують стиль звичайного людського спілкування з великою долею іронії та гумору, манерою існування на майданчику ніби заперечують свою приналежність до театральних персонажів.

Надзвичайно виразно постає у виставі її основний моральний меседж, звернений до людства в особі глядачів. У простій ігровій формі актори показали вир складних галактичних процесів, дали відчуття, наскільки усе примарно у шаленому леті нашої Землі, що обертається поряд з іншими планетами. Театр, услід за людиною, яка надихнула його до цієї роботи, Стівеном Хокінгом, пропонує замислитись над глобальною долею Всесвіту, перейнятися його проблемами і намагатися стати справжніми Громадянами Землі.

